

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.02

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/163-22>**Науменкова С. В.**

доктор економічних наук, професор,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8582-6044>

Міщенко С. В.

доктор економічних наук, професор,
Університет банківської справи
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1840-8579>

Дорофєєв Д. А.

аспірант,
Університет банківської справи
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3447-3688>

Naumenkova Svitlana

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Mishchenko Svitlana, Dorofeiev Dmytro
Banking University

СВІТОВИЙ ДОСВІД ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Досліджено інституційні засади регулювання та управління інноваційними процесами у банківському секторі провідних країн світу. Визначено основні завдання та функції наддержавних і національних регуляторів у сфері використання інновацій. Охарактеризовано особливості взаємодії національних регуляторів з міжнародними фінансовими організаціями у сфері регулювання та нагляду за впровадженням інновацій та забезпеченням інноваційного розвитку банківського сектору на основі використання fintech-технологій. Визначено функції та завдання регулювання та управління впровадженням інновацій у вітчизняних банках. Охарактеризовано головні проблеми, що стримують використання інновацій, запропоновано напрями їх розв'язання та перспективні види регуляторних інновацій, які можуть бути використані Національним банком України. Обґрунтовано доцільність використання нової форми побудови організаційної структури управління інноваційними процесами в банках, що ґрунтується на використанні технології блокчейна та передбачає децентралізацію механізмів управління завдяки використанню розподілених реєстрів і хмарних технологій.

Ключові слова: банківський сектор, інституційні засади, інновації, регулювання, нагляд, управління.

WORLD EXPERIENCE OF INSTITUTIONALIZATION OF INNOVATIVE PROCESS MANAGEMENT IN THE BANKING SYSTEM

Peculiarities of formation and improvement of institutional bases and principals of management, regulation and supervision of innovation processes by state regulators of financial markets and international financial organizations in the banking sector of the leading countries of the world are investigated. The role, main tasks and functions and principals of supranational and national regulators in the field of regulatory, managerial, organizational, informational, technological and financial innovations in the financial services market of the leading countries of the world are determined. The peculiarities of interaction of national regulators with international financial organizations in the field of regulation and supervision of the financial services market, introduction of innovations and ensuring innovative development of the banking sector based on the use of fintech technologies are described. The main functions, tasks and principals of regulation, supervision and management of implementation and use of regulatory, managerial, organizational, informational and financial innovations in the activity of domestic banks are determined. The main problems that hinder the use of innovations in the banking sector of Ukraine at the present stage of financial system are described. It is analyzed and proposed the basic directions of solving the existing problems and perspective forms of regulatory, administrative, organizational, technological, information and financial innovations of the leading countries of the world which can be used by National bank of Ukraine in the course of regulation and supervision of activity of domestic banks in financial services market in the conditions of digitalization of the economy. In order to reduce the level of innovation risks and cyber threats, the expediency of financial institutions of Ukraine to use a new form of an organizational structure for managing innovation processes, based on the use of blockchain technology and decentralization of mechanisms of organization and management through active use of distributed registers and cloud technologies.

Keywords: banking sector, institutional framework, innovations, regulation, supervision, management.

JEL classification: F62, G21, G28

Постановка проблеми. Необхідність посилення регулювання та управління інноваційними процесами у банківському секторі зумовлена стрімким розвитком сучасних інформаційних технологій та переходом до їх інституційного застосування, підвищенням попиту на продукти fintech-компаній для обслуговування клієнтів та управління приватним капіталом, а також підвищенням рівня кіберзагроз, які можуть виникнути внаслідок широкого використання нових інформаційних технологій [3, с. 62; 12, с. 7].

Головною метою регулювання та управління інноваційною діяльністю у банківському секторі є реалізація державної політики щодо розвитку ринку фінансових послуг на засадах прозорості та ефективності з урахуванням інтересів суспільства та забезпечення надійного захисту інтересів споживачів фінансових послуг [1, с. 34; 8, с. 41; 11, с. 62; 14, с. 26; 20, с. 261].

Разом з тим динамічний розвиток банківської системи та активне розгортання інноваційних процесів на ринку фінансових послуг потребують нових підходів до реалізації регуляторної політики та вдосконалення управління інноваціями у фінансових установах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі питанням дослідження світового досвіду регулювання, нагляду та управління інноваційними процесами у фінансовому секторі з метою його використання у вітчизняній практиці приділяється ще недостатня увага. Серед вітчизняних науковців, які активно досліджують цю проблему, можна назвати праці С. Буковинського [1], Г. Карчевої [2], В. Кравця [15], В. Крилової [14], А. Кузнєцової [2], В. Міщенко [3; 5], І. Нідзельської [7], Н. Пантелеєвої [13], П. Сенища [15] та інших.

Разом з тим ускладнення інноваційних форм і методів надання фінансових послуг, а також необхідність адекватного регуляторного забезпечення цих процесів потребують подальшого вивчення світового досвіду та використання регуляторних інновацій з метою вдосконалення регулювання та управління інноваційними процесами у банківському секторі України шляхом посилення інституційних засад.

Мета статті полягає у дослідженні світового досвіду формування інституційних засад регулювання, нагляду та управління інноваційними процесами у банківському секторі з метою розроблення рекомендацій щодо їх використання у вітчизняній практиці.

Виклад основного матеріалу. Основними формами державного регулювання та управління інноваційною діяльністю в банках є:

1) розроблення необхідного нормативно-правового забезпечення;

2) ліцензування операцій, надання дозволів та затвердження умов фінансового обслуговування з використанням інновацій [2, с. 128];

3) погодження документів, які визначають вимоги щодо надання інноваційних фінансових послуг;

4) нагляд і контроль за діяльністю фінансових установ на предмет відповідності інноваційних послуг вимогам щодо захисту інтересів споживачів;

5) застосування заходів впливу до фінансових установ у разі порушення ними економічних нормативів і правил надання фінансових послуг [9, с. 22].

На наш погляд, до функцій регуляторів слід також віднести розроблення механізмів захисту прав фінан-

сових установ щодо впровадження та використання інновацій. Це обумовлено тим, що їх захист за допомогою патентів чи авторських прав у світовій практиці ще не набув поширення через складність механізмів підтвердження авторських прав, а також через відносно невелику тривалість життєвого циклу інновацій та їх швидке оновлення. Так, за даними Р. Наполі, у Німеччині захист інновацій за допомогою патентів використовують менше 2% банкірів і страховиків [21, с. 220].

Водночас у процесі регулювання та управління інноваційною діяльністю у фінансових установах роль державних регуляторів не обмежується загальною підтримкою їх прагнення до формування інноваційних стратегій розвитку та використання інноваційних бізнес-моделей. Регулятори також відслідковують та узагальнюють досвід використання нових фінансових послуг, продуктів, інструментів і технологій та розробляють власні регуляторні інновації, більшість із яких можна класифікувати як управлінські, організаційні, технологічні або інформаційні. Така практика широко використовується в багатьох країнах світу.

Основи організації міждержавного регулювання інноваційної діяльності у фінансовому секторі було закладено в 1995 р. Генеральною угодою з торгівлі послугами (GATS), в якій визначено перелік фінансових послуг, що підпадають під регулювання Світової організації торгівлі, зокрема: широкий спектр банківських послуг, страхові та брокерські послуги, операції з цінними паперами, фінансовий лізинг, управління активами, платіжні та консультативні послуги, надання фінансової інформації тощо [24].

Відповідно до вимог ГАТС, у разі надання фінансових послуг фінансовими установами в процесі міжнародного співробітництва, до інноваційних технологій організаційного характеру відносять і способи надання таких послуг. Положення ГАТС передбачають чотири способи надання фінансових послуг: а) транскордонне постачання; б) переміщення споживача до постачальника послуг; в) створення постачальником «комерційної присутності» на території іноземної держави; г) переміщення постачальника послуг – фізичної особи до споживача.

Зазначені способи надання фінансових послуг вже містять у собі напрями запровадження інновацій на фінансовому ринку. Варто також відзначити і той факт, що надання фінансових послуг фінансовими установами в межах міжнародного співробітництва сприяє суттєвому поширенню інновацій, їх інноваційній доступності, перш за все, на основі використання дистанційних моделей обслуговування клієнтів. У першу чергу це стосується нових форм кредитного та страхового посередництва, використання похідних фінансових інструментів, переказних цінних паперів, трастових послуг, угод M&A тощо.

Важливими напрямами регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ, крім дотримання встановлених критеріїв, вимог та обов'язкових економічних нормативів, повинні бути оцінка рівня ризику здійснюваних операцій, якості систем управління, дотримання правил надання інноваційних послуг, використання нових фінансових інструментів, продуктів і технологій.

До головних функцій та завдань регулювання інноваційної сфери у фінансовому секторі належать:

1) формування пріоритетів для реалізації про-грам інноваційного розвитку; 2) розроблення законодавчих і нормативних документів, необхідних для забезпечення ефективності інноваційної діяльності; 3) розроблення ефективних економічних і податкових механізмів з метою підтримки інноваційних процесів у фінансовому секторі; 4) підтримка та розвиток об'єктів інноваційної інфраструктури [4, с. 27; 5, с. 76; 7, с. 18].

Варто також зазначити, що віднесення окремих фінансових операцій, інструментів, продуктів чи технологій до певних видів фінансових послуг (продуктів) є виключною прерогативою державного регулятора, а тому й ступінь інноваційності конкретної послуги (продукту) визначає саме він, що має важливе значення для організації нормативно-правового забезпечення регулювання та управління інноваційною діяльністю у фінансових установах.

Такий підхід до класифікації фінансових послуг узгоджується зі світовою практикою, зокрема, з Директивою 2014/65/ЄС «Про ринки фінансових інструментів», відповідно до якої всі фінансові послуги та види діяльності розподілені на інвестиційні та допоміжні послуги. Найбільша увага приділяється інноваційним послугам, зокрема, таким як: видача кредитів інвесторам з метою здійснення транзакції з одним чи кількома фінансовими інструментами; попередня оплата фінансових інструментів або розміщення фінансових інструментів на основі твердого зобов'язання; управління багатосторонніми торговельними майданчиками; інвестиційне консультування; управління готівкою, обмін валют, що пов'язаний з наданням інвестиційних послуг; інвестиційні та інші послуги, що пов'язані з основними деривативами; послуги андеррайтингу та інші види банківських і небанківських фінансових послуг [23].

У 2009 р. Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Світовим банком була розроблена Платформа інноваційної політики (The Innovation Policy Platform, IPP), яка є веб-інтерактивним майданчиком, який забезпечує доступ всім бажаючим до інформації, навчальних ресурсів, практики розроблення, впровадження та оцінки інноваційної політики та використання інновацій. Платформа допомагає користувачам дізнатись, як працює інноваційна система, ознайомитися з передовими практиками в різних країнах, провести статистичні тестування, розробляти та застосовувати ефективні рішення у сфері інновацій. Функціонування такої Платформи сприяє обміну знаннями та співпраці між країнами та регіонами.

У 2018 р. Органом фінансової поведінки США (FCA) у співпраці з 11 фінансовими регуляторами та пов'язаними організаціями (Австралія, Бахрейн, Великобританія, Гонконг, Канада, ОАЕ, Сінгапур та ін.) створено Глобальну фінансову інноваційну мережу (Global Financial Innovation Network, GFIN), яка є інклюзивною спільнотою національних регуляторів ринків фінансових послуг і пов'язаних з ними організацій, що розробляють загальні рекомендації.

Головними завданнями діяльності GFIN визначено: 1) забезпечення взаємодії регуляторів фінансового ринку з фінансовими установами у сфері запровадження нових технологій та реалізації нових бізнес-моделей; 2) обмін досвідом, обговорення спільних проблем і визначення напрямів їх розв'язання; 3) сприяння

трансграничній взаємодії фінансових установ з метою прискорення реалізації фінансових інновацій.

Для реалізації цих завдань GFIN об'єднує зусилля національних регуляторів фінансових ринків та інноваційних фірм у сфері фінансових послуг, технологічних компаній, академічних кіл, груп споживачів та інших зацікавлених сторін з метою посилення регуляторного співробітництва та прискорення запровадження фінансових інновацій, що пов'язані з використанням нових бізнес-моделей, штучного інтелекту, технології розподіленої облікової книги, методів залучення інвестицій, здійснення грошових переказів, захисту даних, боротьби з відмиванням грошей тощо та їх поширення на міжнародних ринках [18].

У документах GFIN наголошується, що в зв'язку з наявністю розгалуженої мережі фінансових установ, прискоренням технологічних змін, запровадженням нових технологій та бізнес-моделей посилення регуляторних механізмів у сфері надання інноваційних фінансових послуг стає нагальною необхідністю.

В окремих країнах існують громадські та державні організації, які займаються питаннями впровадження фінансових інновацій. Так, у 2007 р. у Франції було створено громадську організацію «Finance Innovation» (Pole de compétitivité mondial – Поле глобальної конкурентоспроможності), яка стала своєрідним науково-практичним кластером для розвитку інновацій у французькому фінансовому секторі.

«Finance Innovation» об'єднує понад 500 членів, у т. ч. корпорації, банки, страхові компанії, компанії з управління активами, інноваційні підприємства, fintech та SME-компанії, університети, окремих вчених і представників державних органів. З часу свого заснування й до 2018 р. організація отримала понад 2000 інноваційних проектів, із яких було реалізовано більше половини на суму понад 300 млн євро.

Діяльність «Finance Innovation» спрямована на реалізацію заходів щодо підтримки французьких fintech-компаній у сфері фінансових послуг, залучення інвестицій, використання нових фінансових інструментів та електронних платформ для фінансування лізингу, факторингу, обробки даних, управління активами, оцінки нематеріальних активів, здійснення грошових переказів, запровадження систем М-Payment і сервісів управління операційними ризиками та особистими фінансами, використання Blockchain Cyber Security, технології розподілених реєстрів тощо з метою підтримки інноваційних проектів для сприяння економічному зростанню та зайнятості. «Finance Innovation» здійснює активні контакти з органом пруденційного нагляду у банківському та страховому секторах – державним фінансовим регулятором Франції (Autorité de contrôle prudentiel et de résolution, ACPR) та Управлінням фінансових ринків Франції (Autorité des marchés financiers, AMF) з метою розширення можливостей для діяльності установ фінансового сектору. З 2016 р. «Finance Innovation» є членом та координатором французької Технічної мережі Techtech Fintech, яка створена громадськими організаціями з метою підтримки та розвитку стартапів [16].

У 2014 р. у Великобританії за підтримки уряду створено аналогічну некомерційну організацію – «Innovate Finance», яка є неприбутковою організацією, що підтримує fintech-компанії, які розробляють та обслуго-

вують нові фінансові технології. Діяльність організації підтримує Корпорація лондонського Сіті (City of London Corporation), а фінансування здійснюється за рахунок членських внесків, які визначаються залежно від розміру, доходів і капіталу організацій-членів. «Innovate Finance» об'єднує понад 250 компаній, серед яких є як великі фінансові корпорації, так і малі інноваційні підприємства та установи сфери небанківських фінансових послуг.

Головними завданнями «Innovate Finance» є підтримка розвитку нових технічних і технологічних рішень у сфері фінансових інновацій шляхом розширення доступу до них всіх бажаючих, сприяння регуляторній політиці у сфері фінансових інновацій, розширення можливостей для інвестиційного капіталу з метою формування стійкого глобального сектору фінансових послуг, який би відповідав потребам бізнесу та споживачів і сприяв економічному зростанню та зайнятості [19].

Аналогічні громадські організації упродовж 2015–2019 рр. було створено й в інших країнах, зокрема, в Канаді, Норвегії, Сінгапурі, Фінляндії, Швеції. У 2019 р. Національним банком України створено інформаційну платформу щодо узагальнення досвіду та розроблення пропозицій щодо використання розробок fintech-компаній на вітчизняному ринку фінансових послуг.

Необхідність посилення регулювання та управління інноваційними процесами у фінансовому секторі обумовлена стрімким розвитком сучасних інформаційних технологій. Так, за даними Pricewaterhouse Coopers, упродовж останніх років у всьому світі в діяльності фінансових установ суттєво підвищився попит на послуги fintech-компаній, зокрема, у наданні роздрібних послуг, обслуговуванні фізичних осіб та управлінні приватним капіталом. У перспективі головними інформаційно-технологічними чинниками, які сприятимуть суттєвому реформуванню ринку фінансових послуг, будуть такі:

- 1) формування нових бізнес-моделей діяльності фінансових установ на основі цифрового формату надання послуг;

- 2) поширення використання блокчейна та хмарних технологій, як основи інфраструктури ринку фінансових послуг;

- 3) використання систем Big Data як інструмента прогнозування напрямів діяльності і доходів фінансових установ;

- 4) посилення в діяльності фінансових установ ризиків і кіберзагроз;

- 5) посилення уваги до регулювання та нагляду за використанням фінансових, технічних, технологічних та інформаційних інновацій [17].

З метою реалізації цих напрямів розвитку ринку фінансових послуг перед вітчизняними банками стоять завдання щодо: вдосконалення операційних моделей IT-технологій, впровадження систем штучного інтелекту, збільшення технологічних можливостей для одержання додаткових даних про потреби споживачів і забезпечення високого рівня кібербезпеки операційних систем. Це обумовлено тим, що, за даними PwC, після 2020 р. через посилення технічної інноваційної складової в діяльності фінансових установ у зоні ризику може опинитися від 22% до 28% їх загальної кількості [17].

Уже сьогодні в діяльності фінансових установ спостерігається перехід від фрагментарного до інституційного застосування інноваційних технологій. Зокрема, це стосується використання загальнодоступного реєстру блокчейна та інших технологій розподіленого реєстру, які є найбільш перспективною складовою операційної інфраструктури фінансового сектору.

Проведений аналіз використання інновацій свідчить про достатньо високий рівень технічної підготовки та інноваційної активності вітчизняних фінансових установ. Варто зазначити, що останнім часом у діяльності фінансових установ починає запроваджуватися нова форма побудови організаційної структури управління інноваційними процесами, що ґрунтується на використанні технології блокчейна та передбачає децентралізацію механізмів організації й управління завдяки використанню розподілених реєстрів і хмарних технологій.

Фінансові установи успішно використовують блокчейн-технології та хмарні сервіси, які сприяють підвищенню рівня управління. Яскравим прикладом використання таких технологій є створення в 2015 р. у страховому секторі хмарного сервісу EWA – IT-платформи (SaaS-платформи) для страхування, яка доступна для всіх банків і страхових компаній. За допомогою технічної платформи API на хмарному сервісі в онлайн-режимі можуть зареєструватися всі зацікавлені фінансові установи та розпочати роботу із зареєстрованими учасниками. Така реєстрація в хмарному сервісі EWA відбувається після укладення з IT-компанією угоди про надання послуг, що гарантує всім клієнтам доступ до IT-платформи в онлайн-режимі на рівні 99,9%. Укладення угоди передбачає сплату страховою компанією IT-компанії фіксованої орендної плати за користування сервісом.

Після реєстрації на сервісі страхова компанія надає доступ до інтерфейсу своїм працівникам і клієнтам, які через разові SMS-паролі одержують можливість у онлайн-режимі ознайомитися з послугою, розрахувати вартість страхового поліса, заповнити необхідні документи та придбати його. EWA надає клієнтам повну інформацію про всіх страховиків та їхні продукти, а тому клієнт має можливість порівняти вартість страхових продуктів різних компаній і обрати найкращий варіант.

Система EWA самостійно генерує платіжний документ і фіксує дані про надходження платежу. Всі дані надходять у систему та зберігаються в зашифрованому вигляді завдяки використанню каналу зв'язку відповідно до сертифікату SSL, що дозволяє підтримувати необхідний рівень конфіденційності та безпеки операцій. Хмарний сервіс EWA працює в режимі 24/7/365, а час доступу до системи складає всього 0,06 секунди. Сьогодні EWA може одночасно обслуговувати понад 100 тис. користувачів. Платежі здійснюються на основі використання банківського еквайрингу або мережі терміналів. Крім того, система EWA може надавати різноманітні форми звітності (за продуктами, компаніями, співробітниками). Технічну підтримку всіх операцій у системі здійснює розробник IT-платформи.

Аналіз діяльності страховиків-членів МТСБ України щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ЦПВВНТЗ) у системі EWA свідчить про

те, що в 2019 р. в порівнянні з 2017 р. всі показники їхньої роботи суттєво покращилися. Так, у 2019 р. кількість укладених договорів обов'язкового страхування ЦПВВНТЗ склала 8,7 млн, сума нарахованих страхових премій – 5,2 млрд грн., а загальна сума страхових виплат – 2,5 млрд грн. Тому така системна організаційно-фінансова інновація має перспективи для подальшого розвитку.

Водночас у сфері регулювання та управління інноваційними процесами існують і певні проблеми, що стримують використання інновацій, до яких, на наш погляд, варто віднести: недостатній рівень капіталізації; недосконалість законодавчої та нормативної бази; низький рівень інклюзивності фінансових послуг; високі ризики впровадження інновацій; відсутність у багатьох фінансових установах структурних підрозділів, які відповідають за розроблення та впровадження інновацій; недостатній рівень регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ у сфері запровадження та використання інновацій [6, с. 85; 10, с. 365].

Тому головними напрямками розв'язання цих проблем та ефективного використання інновацій повинні бути:

1) посилення вимог до капіталу та ліквідності фінансових установ, а також вдосконалення структури їх активів і зобов'язань;

2) вдосконалення законодавчого, нормативного та методичного забезпечення діяльності фінансових установ на ринку інноваційних послуг;

3) забезпечення ефективного функціонування мережі фінансових установ з метою активізації дифузії інновацій [13, с. 86];

4) підвищення ефективності управління ризиками й кіберзагрозами, що пов'язані з упровадженням інновацій [15, с. 38];

5) посилення корпоративного управління в фінансових установах шляхом створення відповідних підрозділів для управління інноваційними процесами;

6) підвищення рівня кваліфікації та вдосконалення системи мотивації фахівців фінансових установ щодо впровадження інновацій;

7) удосконалення систем регулювання і нагляду за діяльністю фінансових установ у сфері використання інновацій на основі запровадження міжнародних стандартів і використання кращої світової практики.

Аналіз міжнародних і вітчизняних законодавчих, нормативних і рекомендаційних документів щодо регулювання та управління інноваційними процесами свідчить про те, що розроблення та використання інновацій у фінансовому секторі є децентралізованим процесом, а державні регулятори залишають за собою право загального регулювання фінансового ринку та нагляду за діяльністю фінансових установ з метою запобігання ризикам у разі використання ними нових фінансових інструментів, продуктів або технологій, а також з метою захисту прав споживачів фінансових послуг [22, с. 201].

При цьому варто зазначити, що обов'язковою умовою запровадження нової фінансової послуги є надання чіткої та вичерпної інформації про її сутність та особливості одержання, відмінність від існуючих послуг, переваги використання, вартість, наявність додаткових послуг, потенційних ризиків тощо. Відповідно, регулятор повинен мати необхідні важелі для

контролю за дотриманням фінансовими установами таких зобов'язань.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що в процесі регулювання інноваційної діяльності роль регуляторів не повинна обмежуватися загальною підтримкою прагнення банків до формування інноваційних стратегій розвитку. Регулятори повинні не лише відслідковувати та узагальнювати досвід використання на ринку нових послуг, продуктів і технологій, а й розробляти та запроваджувати власні регуляторні та управлінські інновації.

Проведений аналіз функціонування вітчизняного фінансового сектору свідчить про активну політику щодо використання регуляторних інновацій. Так, у 2015–2019 рр. у фінансовому секторі було запроваджено 53 регуляторні інновації, зокрема 23 – управлінські, 11 – організаційних, 8 – технологічних та 11 – інформаційних.

До головних регуляторних інновацій, запроваджених на ринку фінансових послуг України в 2015–2019 рр., можна віднести: нові методики формування страхових резервів і управління ризиками, розрахунку викупної суми за договором страхування життя, визначення загальної вартості кредиту для споживача, розрахунку реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит; методичні рекомендації щодо складання аудиторських звітів, нові форми фінансової звітності; затвердження нових економічних нормативів; запровадження індикаторів аналізу фінансової звітності, більш чутливих до зміни фінансового стану банків і ризиковості операцій; використання електронного документообігу та інші.

Серед перспективних регуляторних інновацій управлінського, організаційного та інформаційного характеру варто виокремити: запровадження моделі відносин між регулятором і учасниками ринку на основі концепції «ефективного державного сервісу»; здійснення нагляду за фінансовими групами на консолідованій основі; запровадження нагляду на основі оцінки ризиків; розроблення механізмів рефінансування небанківських фінансових установ; розширення діяльності нео-банків і небанківських платіжних систем; періодичне стрес-тестування основних показників діяльності банків; використання міжнародних стандартів і принципів регулювання та нагляду.

Висновки. Проведене дослідження свідчить про активне впровадження у вітчизняних банках інновацій та підтримку їхньої діяльності з боку державних регуляторів відповідно до кращої світової практики. У процесі регулювання інноваційної діяльності вітчизняних банків роль державного регулятора не повинна обмежуватися загальною підтримкою їх прагнення до формування інноваційних стратегій розвитку. Регулятор зобов'язаний не лише узагальнювати світовий досвід використання нових послуг, продуктів, інструментів і технологій, а й запроваджувати власні управлінські, організаційні, технологічні, інформаційні та фінансові інновації.

У зв'язку з необхідністю розвитку інституційних засад регулювання та управління впровадженням і використанням інновацій подальшого дослідження потребують питання формування відповідної інноваційної інфраструктури банківського сектору України.

Список використаних джерел:

1. Банківська система України на шляху євроінтеграції: монографія / за ред. С.А. Буковинського. Київ : ЦНД НБУ, 2015. 496 с.
2. Механізми забезпечення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи та економіки України / Г.Т. Карчева, А.Я. Кузнєцова, В.М. Пинзенік та ін. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 311 с.
3. Міщенко В.І., Міщенко С.В. Основні напрями забезпечення стабільності фінансового сектору України в контексті глобалізаційних процесів. *Фінанси України*. 2008. № 5. С. 56–69.
4. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківська система України: проблеми становлення та розвитку. *Фінанси України*. 2016. №5. С. 7–33.
5. Міщенко В.І., Міщенко С.В. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг. *Фінансовий простір*. 2018. № 1. С. 75–78.
6. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Особливості маркетингу банківських інновацій в умовах невизначеності та асиметрії інформації. *Прийчорноморські економічні студії*. 2019. № 46. С. 83–89.
7. Міщенко В.І. Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України : науково-аналітичні матеріали / В.І. Міщенко, І.А. Нідзельська, А.П. Кулінець, С.О. Шульга; Центр наукових досліджень Національного банку. Київ, 2010. Вип. 15. 124 с.
8. Міщенко С.В. Критерії та показники оцінки стабільності функціонування фінансового сектору. *Вісник НБУ*. 2010. № 9. С. 36–45.
9. Науменкова С., Міщенко С. Нові тенденції в монетарній політиці та діяльності центральних банків у посткризовий період. *Банківська справа*. 2011. № 5. С. 12–29.
10. Науменкова С.В. Фінансова інклюзивність: економічний зміст та підходи до вимірювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 363–371.
11. Науменкова С.В., Міщенко С.В. Інституційний розвиток фінансового сектору України. *Фінанси України*. 2015. № 7. С. 53–71.
12. Науменкова С.В., Міщенко В.І. Системи регулювання ринків фінансових послуг зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : УБС НБУ, 2010. 170 с.
13. Пантелєєва Н.М. Фінансові інновації в банківській системі: теорія, методологія, практика. Київ : УБС НБУ, 2014. 540 с.
14. Санаційний банк – «бідж-банк» як механізм роботи з нежиттєздатними банками: монографія / В.І. Міщенко, В.В. Крилова та ін. Київ : УБС, 2011. 120 с.
15. Сенищ П.М., Кравець В.М. та ін. Світовий досвід та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. Київ, 2008. 149 с. URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=70690>.
16. Finance Innovation. URL: <https://finance-innovation.org/en>.
17. Financial Services 2020: 10 Technology Game Changers. PwC. 2016. 46 p. URL: www.pwc.com/fstech2020.
18. Global Financial Innovation Network (GFIN). Consultation document. August 2018. 20 p. URL: https://files.consumerfinance.gov/f/documents/bcfp_global-financial-innovation-network_consultation-document.pdf.
19. Innovate Finance. URL: <https://www.innovatefinance.com>.
20. Mishchenko V., Naumenkova S., Ivanov V., Tishchenko I. Special aspects of using hybrid financial tools for project risk management in Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. № 15 (2). P. 257–266.
21. Napoli R. Innovation in the Financial Sector: Persistence and Schumpeterian Hypotheses. *Journal of Service Science and Management*. 2008. № 1. P. 215–226.
22. Naumenkova S., Mishchenko S., Dorofeiev D. Digital financial inclusion: evidence from Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*. 2019. Vol.16, Is. 3. P. 194–205.
23. On markets in financial instruments and amending: Directive of the European Parliament and of the Council: of 15.05.14 № 2014/65/EU (Directive 2002/92/EC and Directive 2011/61/EU). URL: <http://www.eufsp.com/laws.html>.
24. World Trade Organization. General Agreement on Trade in Services (GATS). URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/gatsintr_e.htm.

References:

1. Bukovynski S.A. et al. (2015) *Bankivska sistema Ukrainy na shljakhu evrointehracii: monohrafija* [Banking system of Ukraine on the way of European integration: monograph]. Kyiv: TsND NBU. (in Ukrainian)
2. Karcheva G.T., Kuznetsova A.Y., Pynzenyk V.M. et al. (2019) *Mekhanizm zabezpechennja efektyvnosti ta konkurentospromozhnosti bankivskoi systemy ekonomiky Ukrainy* [Mechanisms for ensuring the efficiency and competitiveness of the banking system and economy of Ukraine]. Kyiv: DVNZ "Universiten bankivskoi spravy". (in Ukrainian)
3. Mishchenko V.I., Mishchenko S.V. (2008) Osnovni naprjamy zabezpechennja stabilnosti finansovoho sektoru Ukrainy v konteksti hlobalizaciynykh procesiv [The main directions of ensuring the stability of Ukraine's financial sector in the context of globalization processes]. *Finansy Ukrainy*, no. 5, pp. 56–69.
4. Mishchenko V.I., Naumenkova S.V. (2016) *Bankivska sistema Ukrainy: problem stanovlennja ta rozvytku* [Banking system of Ukraine: problems of formation and development]. *Finansy Ukrainy*, no. 5, pp. 7–33.
5. Mishchenko V.I., Mishchenko S.V. (2018) Marketing cyfrovyykh innovacij na rynku bankivskykh poslug [Marketing digital innovations in the banking market]. *Fanansovy prostirp*, no. 1, pp. 75–78.
6. Mishchenko V.I., Naumenkova S.V. (2019) Osoblyvosti marketynhu bankivskykh innovacij v umovah nevyznachenosti ta asymetrii informacii [Peculiarities of marketing banking innovations in conditions of uncertainty and asymmetry of information]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 46, pp. 83–89.
7. Mishchenko V.I., Nidzelska I.A., Kulinec A.P., Shulga S.O. (2010) *Hnuchkyi rezhym kursoutvorennja: etapy zaprovadzhennja ta mozhyvi naslidky dlja ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Flexible exchange rate regime: stages of introduction and possible consequences for the economic development of Ukraine]. Kyiv: Tsentr naukovykh doslidzhen Nacionalnoho banku Ukrainy.
8. Mishchenko S.V. (2010) Kryterii ta pokaznyky ocinky stabilnosti funkcionuvannja finansovoho sektoru [Criteria and indicators for assessing the stability of the financial sector]. *Visnyk NBU*, no. 9, pp. 36–45.

9. Naumenkova S., Mishchenko S. (2011) Novi tendencii v monetarniy polityci ta dijalnosti centralnykh bankiv u poskryzovyi period [New trends in monetary policy and central banks' activities in the post-crisis period]. *Bankivska sprava*, no. 5, pp. 12–29.
10. Naumenkova S.V. (2015) Finansova inkluzyvniost: ekonomichniy zmist ta pidkhody do vymiryuvannja [Financial inclusivity: economic content and approaches to measurement]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 4, pp. 363–371.
11. Naumenkova S.V., Mishchenko S.V. (2015) Instytuciynyi rozvytok finansovoho sektoru Ukrainy [Institutional development of the financial sector of Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 7, pp. 53–71.
12. Naumenkova S.V., Mishchenko V.I. (2010) *Systemy rehulyvannja ryнкiv finansovykh posluh zarubizhnykh krain* [Systems of regulation of financial services markets in foreign countries]. Kyiv: UBS NBU. (in Ukrainian)
13. Panteleeva N.M. (2014) *Finansovi innovacii v bankivskiy systemi: teorija, metodolohija, praktyka* [Financial innovations in the banking system: theory, methodology, practice]. Kyiv: UBS NBU. (in Ukrainian)
14. Mishchenko V.I., Krylova V.V. et al. (2011) *Sanaciynyi bank – "bridg-bank" jak mekhanizm roboty z nezhyttezdatnyimi bankamy*. [The sanitation bank is a "bridge bank" as a mechanism for working with non-viable banks]. Kyiv: UBS. (in Ukrainian)
15. Senyshch P.M., Kravets V.M. et al. (2008) *Svitovyi dosvid ta perspektyvy rozvytku elektronnykh hrosheyi v Ukraini* [World experience and prospects of e-money development in Ukraine]. Kyiv: TsND NBU. (in Ukrainian)
16. Finance Innovation. Available at: <https://finance-innovation.org/en> (accessed 10 December 2020).
17. Financial Services 2020: 10 Technology Game Changers. PwC. 2016. 46 p. Available at: www.pwc.com/fstech2020 (accessed 10 December 2020).
18. Global Financial Innovation Network (GFIN). Consultation document. August 2018. 20 p. Available at: https://files.consumerfinance.gov/f/documents/bcfp_global-financial-innovation-network_consultation-document.pdf (accessed 11 December 2020).
19. Innovate Finance. Available at: <https://www.innovatefinance.com> (accessed 10 December 2020).
20. Mishchenko V., Naumenkova S., Ivanov V., Tishchenko I. (2018) Special aspects of using hybrid financial tools for project risk management in Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*, no. 15 (2), pp. 257–266.
21. Napoli R. (2008) Innovation in the Financial Sector: Persistence and Schumpeterian Hypotheses. *Journal of Service Science and Management*, no. 1, pp. 215–226.
22. Naumenkova S., Mishchenko S., Dorofeiev D. (2019) Digital financial inclusion: evidence from Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*, no. 16 (3), pp. 194–205.
23. On markets in financial instruments and amending: Directive of the European Parliament and of the Council: of 15.05.14 № 2014/65/EU (Directive 2002/92/EC and Directive 2011/61/EU). Available at: <http://www.eufsp.com/laws.html> (accessed 10 December 2020).
24. World Trade Organization. General Agreement on Trade in Services (GATS). Available at: https://www.wto.org/english/tra-top_e/serv_e/gatsintr_e.htm (accessed 12 December 2020).